

Úvodník:

Letní dopis na zimní Bystřičku II

Pablo,

toužíme po repete dobrého, i když pak žijeme nové. A tak glóblem zas zatočil jsem prudce, až modrá s hnědou se slily, jak divoce jsem do té malé koule dřísknul... Je teď pacifický večer, u chatrčí na Černém ostrově, co není ostrovem, ale zelenou přídí kontinentu, před níž temná voda hrozivě se vzpíná, otlouká ji. V udroleném skalisku je živo. Ve škeblích dýchá havěť, je slaná a dobrá, plná jódu. Krátkými nožíky ji malí lovci vydlobávají z ulit, uskakují před vlnami a krmí racky a sebe. Křičí. Lasturky pod nohama křupají. Těch barev! Těch knoflíků!

Lazebník v přístavním holičství se v horukém odpoledni usmíval, pod krátkými stříhy jeho ostrých nůžek skřípal písek. To vítr z barevných svahů Valparaísa, toho *rajského údolí*, to atakamská sůl i zpcené hřbety oceánu u Antofagasty, ledkové královny pouště, omlouval jsem se pohledem v naleštěném zrcadle.

A Santa Lucia! Její zahrady, trávníky. Malí kropiči potahují předlouhé hadice a vyrábějí duhu. Kde voda už vsákla, položili se milenci. Pamatuješ, Pablo, jak jsem tím výjevem byl okouzlen už kdysi? Teď jedl jsem tam avokádo, sýrovou empanádu, pil chirimoyu. A poznal, jak to stále platí. Stařec s rošťáckým pohledem jižních očí obcházel stánky s rychlým občerstvením, z hrbolatých hnědých rukou nabízel upoceným kuchařům dvě rozpuklé hlavice česneku a papričku, protáhlou pálivou feferonku. Je kouzelný?! Porozumím žvlům, až natru si jimi chleba?

Víš, co bych chtěl umět? Postavit Vlasatou, Sebastianu a Dům, a žít v jejich zdech, jako onen nádherný vetešník a mistr, nad jehož pracovním stolem snesou se vedle sebe bronzové plakety Lenina a Huga. Sbírat mušle a flašky, kameny a motýly, knihy, zážitky; míchat koktejly, v krbu rozhrnovat ohromná polena a středověkým sextantem zaměřovat bílá lýtka na pláži. To bych chtěl umět!

Pablo, měsíc na nebi visí obráceně a včera byl zemětřás, jen lehký, ale takový, aby hojnost planety byla na chvílku pořádná...

Posílám závěj pozdravů.

René

(Isla Negra, Chile, leden 2003)

Obsah:

úvodník

René Kočík: Letní dopis...__2

poezie

Zdeněk Janík: *** __9

Pavel Kotrla: *** __10

Petr Španger: *** __14

Jakub Chrobák: Poslední službou...__29

próza

Lukáš Berný: Hymny noci__4_7

Jakub Grombří: Poslední dopis...__8_9

Patrik Linhart: Mirek; Kamarád Honza__11

Filip Mikuš: Člověk se sám nesežere__12_13

Magdalena Frydrychová: Zdravím poutníky na potopených ostrovech...__23_24

překlad

Alexandr Makarov-Krotkov: *** __15

Lada Puljizević: Do you love sex?__21_22

comics

Michal Jareš: __16_17

rozhovor

Dalibor Malina: Rozhovor s Miroslavem Machalou__18_20

recenze

Pavel Kotrla: Důvěrná poezie__24_25

Jakub Grombří: Kdo začal válku?__26_27

Jakub Chrobák: O slivovici...__28_31

Jaroslav Balvín: Přebohaté hodinky...__30

ZAVÍRAJÍ NÁM HOSPODU!__31

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla

Bystřička 267

756 24

tel. 571 443 567

pkotrla@atlas.cz

Knihkupectví Malina

Dolní náměstí 344

755 01 Vsetín

tel. 571 419 531

knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 28, ročník VII., šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Knihkupectví Malina, redakce: Jiří Hrabal, Jakub Chrobák, René Kočík, Dalibor Malina, Milan Orálek, Martin Škabraha; registrace MK ČR E 13264, internetová adresa: www.inext.cz/texty

LUKÁŠ BERNÝ

Hymny noci

Pan Hireš byl majitelem antikvariátu. Jeho obchod stál v okrajové, klidné části Prahy, kde neproudily nekonečné řady cizinců ani aut. Občas, když odešli poslední zákazníci, zavřel, stáhl roletu a jen tak stál mezi svými knihami, nechával do svých smyslů napouštět sílu jejich atmosféry, jejich vůni, jejich historii. Každá měla a skrývala svou životní cestu, pan Hireš neměl rád nové knihy, ty neměly takové kouzlo, byly prázdné, jen slova vytištěná na papíře. Neměly žádnou sílu, neměly ještě zajímavý tvar, byly jako malé děti, které se teprve musejí učit, růst, poznávat svět i lidi, stvořit si svou tvář. Někdy se svými knihami pan Hireš jemně dotýkal, bral je do rukou a listoval jimi. Když potom přivoněl ke staré vazbě, představoval si, jakým životem asi kniha prošla. Hodně lidí dokáže vnímat literární svět, který kniha nese, ale už jen málokdo cítí její skutečný život.

Přesto se nestalo, že by litoval kterékoliv prodané knihy. Nikdy v nich neviděl možnost výtěžku. Jejich cena je nerozdělovala do kategorií, pro pana Hireše existovaly jako celek jeho antikvariátu, vždy jich bylo dost, nikdy je nemohl všechny prodat. Byl jenom stavidlem, kam se knihy pomalu napouštěly a poté zlehka odplouvaly spolu s lodmi, kterých se rozhodly držet. Ano, občas měl pocit, že si nevybírají zákazníci knihy, ale že knihy se sami rozhodují, kdo si je smí koupit a kdo ne. Zákazníci byli proti jejich síle naprosto bezmocní.

Samozřejmě měl své nejoblíbenější knihy. Za léta, kdy ve svém obchodě prodával, si jich vybral desítky. Vzadu, kam nikdy nikoho nepustil, za modrým závěsem a malým skladem, měl svou poetickou zahradu, malinkou místnůstku, kde měl uložena veškerá svá božstva, místo, kde se cítil v bezpečí, jistý a nezranitelný. Je-li domov místem takových dojmů, pro pana Hireše byla domovem tato malá komůrka. Bylo to také jediné místo, kde mohl své poklady pročítat. Měl zde kouzelné romantiky, tvrdé realisty, středověké eposy, dávné antické klenoty, arabské i jiné pohádky, starozákonní mýty, byly tu i knihy ze světů zvířat a rostlin. Pan Hireš byl zde v této komůrce tím největším básníkem světa. Zde mohl zářit svou načerpanou silou ze staletých svazků, zde z něj vyvěrala všechna síla krásné literatury a usedala do knih, aby potom znovu přecházela přes jeho smysly, otírala se o jeho fantazii, zpívala mu do duše a nechávala tak sama ze sebe růst nové skvosty, které nikdy neměly spatřit světlo žádného jiného místa na světě. Nikdo nesměl sem a nic nesmělo

ven, to byla dohoda pana Hireše s jeho knihami. Ony byly jeho božstvem, ale ke svému nadsmyslovému životu potřebovaly jeho víru. Svět fantazie a víry, svět literatury a reality. Zde se směly prolínat, ale nikdo o tom nesměl vědět, kouzlo by zmizelo jako mraky po bouřce. Snad by jen odplulo jinam, ale možná by se zcela rozplynulo do prostoru, kdo ví.

Ke svým zákazníkům byl pan Hireš vždy velmi milý a ochotný, ke každému nejprve pojal sympatie. Pokud ovšem neubližovali jeho pokladům. Upustili někdo knihu na zem, zasáhla rána, kterou kniha při dopadu vydala, pana Hireše přímo v jeho poetické duši. Přinesli mu někdo knihy poničené, potrhane, s uvolněnými listy, vždy si takového člověka pozorně prohlédl a jen velmi těžko k němu mohl najít přátelskou cestu. Takový člověk byl pro něj téměř koniášovským barbaram a neznabožem.

Antikvariát měl svá zákaznická pravidla. Lidé, kteří bydleli v okolí, sem buď chodili, někteří často, jiní méně, nebo nechodili. Jen ojedinele se v krámku objevil člověk zcela cizí, sem takoví lidé většinou nezašli. Přesto muž, který důstojnou chůzí aristokrata vešel, nikdy ještě v obchodě nebyl, tím si byl pan Hireš zcela jist. Byl to starší muž, ale dokonalá upravenost, zcela čistý a nažehlený oblek černé barvy se zlatým řetízkem kapesních hodinek z něj dělaly muže velmi úctyhodného. Na hlavě měl malý cylindr, jeho tváře zdobily šedivé vousy, které měl bezchybně zastřižené ve tvaru, jaký tak proslavil císař František Josef. Oči byly živé, vnímavé, jakoby v kontrastu s vážným vzezřením jeho obleku i stylu chůze. Nosil hůlku, jejíž hlavu zdobila ve zlatě vytvarovaná hlava šelmy. Zprvu pana Hireše napadlo, že se snad v okolí natáčí film z počátku století a muž je jeden z herců, který se v kostýmu prochází po okolí.

Když tehdy přišel do antikvariátu, položil na pult velice starý tisk, který chtěl prodat. Kniha byla ve výborném stavu, a ačkoliv pan Hireš neviděl na její titul, cítil, že musí být alespoň dvě stě let stará. Jeho duše začala vibrovat poezí literatury, bál se, že takový skvost ani nebude moci vykoupit. Tiše, ale nikoli ostýchavě muž řekl: 'Chtěl bych za ni dvacet pět korun,' a přisunul knihu před majitele antikvariátu. Ten se jí velice pomalu a s neskrývanou úctou dotkl. Okamžitě poznal, že ho přijala, že on na ni smí sáhnout, smí k ní přivonět, smí ji vpustit do svého světa. Titul říkal „Hymnen an die Nacht“. Pan Hireš byl dojat, prsty se mu rozechvěly, ale listy knihy jej uklidňovaly. Když starý tisk položil zpět na stůl a pohládl vazbu, nebylo jasné, zda pohládl on ji nebo kniha jeho. Už se chystal starému pánovi zaplatit, když si teprve uvědomil, jakou cenu za tento vzácný tisk muž navrhoval. Ruka zůstala ležet na potištěné bankovce s obrazem krále Přemysla Otakara I. a pan Hireš se

překvapeně podíval na muže z jiného století. Chtěl si být jist a optal se tedy znovu, kolik by za ni chtěl dostat. Starý pán opakoval částku dvaceti pěti korun. 'To přeci není možné,' řekl knihkupec, který byl mnohem větším milovníkem literatury než obchodníkem. Ujistil muže, že tisk má mnohem větší cenu. 'Já chci jen dvacet pět korun, prosím.' Pan Hireš byl zmaten, viděl zmatenost všech knih tiše stojících v regálech, slyšel šum svých knih vzadu, v tiché komoře svých vyvolených. Ne, to nesmí přijmout, zklamal by veškerý svůj cit. Je mu lhostejné, za kolik peněz své knihy prodává, ale připadal by si jako zloděj, kdyby měl vykoupit nádherný klenot tak hluboko pod jeho hodnotou. 'Promiňte,' omluvil se starému muži, za takovou cenu knihu nevykoupí.

Muž byl překvapen, nebylo mu jasné, když má kniha mnohem větší cenu, proč ji tedy nechce odkoupit. 'Ne, pane, nemohu, odpusťte.' Starý pán půjde tedy do jiného antikvariátu, může mu pan Hireš nějaký blízký doporučit? Nové zděšení dopadlo na knihkupce, představa, kam kniha poputuje, do jakých necitelných rukou, do jakých obchodnických, vypočítavých spárů zapadne, to přeci nesmí dopustit. Tolik by si přál dílo mistra mezi světovými romantiky odkoupit, jak nevýslovně šťasten by byl v okamžiku, kdy by jej zařadil do své zahrady bohů, hned vedle skvostu Heinricha von Ofterdingena, kam by nejlépe patřilo. 'Snad by pán mohl chvíličku počkat, podívám se, jak bych vám mohl pomoci,' řekl a bez ohledu na obchod šel do své tajné zahrady.

Nikdy do ní nechodil během pracovní doby, ale potřeboval radu a jen Knihy mu teď mohly pomoci. Jaké bylo však jeho překvapení - i Ony byly zděšené, nedokázaly mu poradit, tajnou místnost plnil pouze jejich nervózní šum. Ani nevěděl, jak dlouho ve své komůrce byl. Když se nešťastný a nerozhodnutý vracel do krámu, byla venku již tma a obchod byl prázdný. Jen na stole ležel zažloutlý kousek papíru se vzkazem, aby se pan Hireš nezlobil, ale pán již musel odejít. Zcela jistě se zastaví zítra, snad mu pan knihkupec laskavě pomůže. Úhledné litery byly spíše vykreslené než napsané, černý inkoust byl již dlouho zaschlý. Pohledem na nástěnné hodiny pan Hireš zjistil, že byl pryč skoro dvě hodiny.

Již dávno byl čas zavřít obchod, což knihkupec nervózně udělal. Zítra. Snad laskavě pomůže. Knihy byly dnes tiché, zato on hlučně přecházel z jednoho rohu do druhého. Tu noc nešel domů, usnul ve své komůrce, kde měl veliké křeslo, které ho nakonec svou měkkostí alespoň na noc utišilo a dovolilo mu usnout.

Neoholen, neklidný otevíral druhého dne svůj obchod. K zákazníkům se choval nejistě, nedokázal

se soustředit na jejich přání a dotazy. Muž s hůlkou svým důstojným krokem vešel až chvíli před zavřením. Položil knihu na stůl a znovu řekl, že by za ni chtěl dvacet pět korun. Knihupec se tentokrát neodvážil výtisku vůbec dotknout. Ke stolu ve stejném okamžiku přistoupil jiný zákazník, který si chtěl koupit jedno z děl uznávaného francouzského realisty. Pan Hireš muže s hůlkou požádal o strpení, druhou knihu zabalil a přijal peníze. Chtěl tím získat drahocenné sekundy rozhodování, na které nestačil celý den. Ani nevěděl, jakou knihu právě prodal.

Starý muž se mezitím rozhlížel po krámě a jeho pozornost zaujala pohlednice Malé Strany z třicátých let. Zadíval se na jeden exemplář, kterého si i pan Hireš velice cenil. Sám již mnohokrát váhal, zda si jej nepřenést dozadu ke svým milovaným knižním skvostům. Z obavy před zloději k ní raději nepsal cenu, protože měla hodnotu až několika set korun. Muž nyní sejmul fotografii z plata ostatních (jinému člověku by to knihkupec nikdy nedovolil) a se zaujetím si ji prohlížel. Jemně ji otočil v prstech a začel se do dávného textu na druhé straně. Pan Hireš v duchu zanaříkal, viděl obrovskou úctu, s jakou tento muž držel vzácnou pohlednici v rukou, ačkoliv zcela jistě neznal její cenu. Jak jen může on chtít prodat svou knihu za dvacet pět korun? Starý pán se textem nechal unést do minulosti, viděl to pan Hireš a poznaly to všechny knihy v obchodě. Milostné psaní, kterým kdysi zamilovaný muž vyznával lásku své vyvolené. Přijala tato slečna odvážné vyznání, či snad jen s úsměvem pohled založila a shodou náhodných cest se dostal až k panu Hirešovi do obchodu? Stal se začátkem lásky, či jejím koncem? Smrt, život, rodina, děti, k čemu asi takový jeden dojemný pohled vedl. Muž přemýšlel jinak. Skutečně neznal sběratelskou hodnotu pohledu, dávné vyznání lásky jej oslovilo něčím jiným. 'Kolik by stál tento exemplář?' optal se. Knihupec už chtěl říci pravou hodnotu pohlednice, ale včas zaslechl šeptání svých knih. 'Dvacet pět korun,' odvětil. Muž se usmál, znovu otočil psaní ve svých rukou a zadíval se na bledý text. Nechá tu tedy za ni svou knihu, ano? Pan Hireš dokázal pouze přkývnout a s největší opatrností vložit pohlednici do bílé obálky. 'Děkuji převelice, budete vždy vítán...'

Poprvé za celá léta, kdy pracoval ve svém antikvariátu, zavřel dřívě. Stáhl roletu, zhasl světla, dnes se neprocházel mezi regály, dnes šel rovnou do své komůrky, kam s největší opatrností přenesl nový klenot. Knihy byly nadmíru spokojené, a také z pana Hireše zářilo spokojení.

Lukáš Berný (1978), narodil se v Jilemnici, žije v Praze, studoval Literární akademii, nyní PF UK v Praze.

JAKUB GROMBÍŘ

Poslední dopis ze Spiegelwaldu

Duše moje,
chtěla jsi, abych Ti napsal, co nového ve Špíglwaldu; dlouho jsem váhal, jestli Tě toho raději nemám ušetřit, ale nakonec tedy dobrá.

Neustále tady prší, nebe se tváří, jako by už s námi nechtělo mít nic společného. Když mám volno, bloudím lesem mezi vlhce šedými skalami a zpod spletených vlhkých kořenů naslouchám vzdáleným dávným hovorům, zpěvu a cinkání korbelů dávných obyvatel. Ty smrkové kořeny jako slizké kloubnaté prsty, lesknoucí se deštěm, mi dávají najevo, že jsem nevítaný host.

Jenom taková epizoda: dnes ráno jsem z rádia zaslechl radu, že proti nadměrnému pocení nohou lze podstoupit operativní zákrok, při němž se odstraní jakási zakončení na chodidlech. Jaký už jsem, hned jsem si to představil a příšerně mě chodidla rozbolela, ještě teď kulhám. Důkaz toho, že některé informace je nejlépe vůbec neposlouchat, uzavřít si uši. Kdyby to jenom opravdu šlo...

Tak tady žiju v tom Špíglwaldu, s nikým nemluvíme a nikdo nemluví se mnou. Jenom pořád ten déšť, ale jeho sdělení rozluštit nedokážu. Je to tu jakési divné - za poslední měsíc přijeli havrani už pro tři nájemníky. Chodím do školy, učím budoucí paparazzi a prostitutky a říkám si někdy, že čím míň jich toho naučím, tím míň budou v dospělosti nebezpeční. Naštěstí mě stejně moc nevnímají, občas po nich musím házet klíči, aby se probrali. Už ani nedokážu nahlížet do těch tváří, které tady mívám na cestě mezi panelovými sídlišti a rozpadajícími se paláci v centru města. Děsí mě ta prázdnota v jejich očích, když se prodírají po své stanovené trase jako mravenci mezi zdechlinou a mraveništěm. Jen občas se mě pokusí oslovit nějaký bezdomovec, hlásající pestrými reklamními igelitkami úspěšný rozvoj tržní společnosti.

Co bych dal za to, abych už nemusel poslouchat každý den písně z filmu Rebelové, abych nemusel snášet ty kuplířské titulky v novinách, abych nebyl na každém kroku vystavován asertivitě svých bližních. Duše moje, nechci se nechat prostoupit tou slizkostí. Prší do kaluží a pod okny mi porazili starou lípu: sbírali před Vánoci jmelí a nechtělo se jim lézt do koruny. Ten strom byl svědkem mnoha mých nadržene probdělých nocí a vlastně jsem ho považoval za jedinou blízkou bytost v celém Špíglwaldu. Už nemůžu dál, ta únava je hrozná. A nic, jen smutek z tolika

nenaplněných možností. „Neplač, příteli, že mám tmavý pokoj s tvrdou postelí – nikdy člověk nespal v lepší posteli.“

Tak sbohem...

ZDENĚK JANÍK

Už napůl ve dveřích

Mám v hlavě vrabečka s dřevěnou nožkou
a virus podzimu

A to je smůly víc než dost
na jeden den

Ještě že miluji chladnoucí krev
slunečních řízků

s oblohou měsíce a prvních hvězd

Nesahej na střepy co nosí štěstí

aby sis dodal odvahy

nebo se řízneš o hranu slov

* * *

Viděl jsem sebe jak průchodní dům

na muří nožce chromého pštrosa

kolem byl sklep

a sklep byl v oblacích

Jediné hodiny nešly tu správně

a padal na ně

strach z kolemjdoucích

Jediný kdo přežil

všeliké stěhování

byl pirát nebeských lodí

bez očí bez uší s utatým jazykem

jemuž jsem přečetl z plamínek na ruce

že moje naděje

přece jen

přes všecko neumírá

U krále brabantského

Pivo se pije

a řeč se mluví

řeč s nohama do „o“

silácká pohřební řeč

ve stovce

soukromých krematorií

kde hoří pomalu

nedělní sny

Zdeněk Janík (1932), narodil se v Brně. Redaktor, překladatel, básník. V dobách, kdy nemohl publikovat pod vlastním jménem psal pod pseudonymem Tomáš Šobr.

PAVEL KOTRLA

V průzračně chladné vodě listí pluje
Do podzimu utíká

Až v tom černobílém světě
Barevný zastaví tě strach
Zavři rozšířené oči
Kolébat nech se na vlnách

Uhlík hluboko zasutý v paměti
Přivolává dávno zapomenutá čísla
telefonů
Ale na tvář a oči
Už si nevzpomenu

Ryby s čely studenými o led bijí
A po sněhu vlny jdou
Najednou ještě větší ticho rozlehne se
A vlny zase utichnou

Lidožrouti

(cento z J. Joyce a A. S. Puškina)

Zas jsem viděl lidožrouty
Co pojídají mršiny a koňská játra
Seděli na zápražích chalup
S očima upřenýma do jednoho bodu

Doma zůstali jen ti
kteří už nemohou
Kteří se docela rozpadli
A kterým zbyly jen kosti bez kůže
Ale ani jeden z nich to nevydržel

Podzim
Průzračný a hořký křik raněné volavky
Protíná modré nebe

Usmýkán obludou každodennosti
V dlani sevru malý mráz

PATRIK LINHART

Mirek

Ani sem si nemyslela, že tam pudu, ale Jana mě to vysvětlila. Stalo se to v bytě kluka, co mu je dvacet šest. Měl vlastní byt a byl pohodovej. Minulej tejden sem koupila náramek pro Jardu. Jenže Jarda nepřišel. Čekala sem na něj pět hodin a druhý den taky. No tak sem si řekla – je blbej a šla na party do toho bytu a seznámila se s Mirkem. Byl tam i brácha. Ale by tam hodně lidí. Hafo. Prostě strašně moc. Dyť znáš Martinu a jejího bráchu, ne? No a voni maj ještě ségru a ta chodí s klukem, kterej tam pozval ještě svýho bráchu a jeho holku. Ale Mirek byl super, vůbec mu to nevadilo, a když někdo chtěl, tak si něco vzal v ledničke nebo si šel zašukat do ložnice. Pokecali sme si úplně skvěle a on mi řek', jestli bych s nim zejtra nešla kupovat dárky pro rodiče a pro jednu holku a takový ty kecičky a já se ptala, co je to za holku, jestli jako to není ségra, ale myslela sem si svý a von mi řek', že nemá ségru a se žádnou holkou nechodí a že ať du s nim, že budu překvapená, protože von si myslí, že vyberu ten nejlepší dárek pro tu holku a jestli bych s nim nechtěla chodit a ostatní vypili v pěti osm litrů vodek včetně mýho bráchy, kterej ve dveřích normálně zvracel, ale Mirek byl super, vůbec se nezlobil, voni sou totiž kámoši z vojny a brácha ho normálně zná i hafo lidí a já s nimi zejtra pudu kupovat ty dárky a pak ti řeknu, jak to dopadlo a co mi koupil.

Kamarád Honza

Ne, že bych neměl zájem, ale stačí, že mi chce hubu rozbít Cvrk. Rozumíš, právě jsem se spálil a cítím se osamělý. Dokonce luštím křížovky. Všechno, co se týká techniky luštím s lehkostí, ale se zbytkem nehnu. Myslím si, že Jazyk se k tobě nehodí. Je to suchar a ty jsi plná života. Když jsem chodil s Margitou, řekla mi, že se s Cvrkem rozejde. Najednou stál přede mnou. Jestli na Margitu sáhnu, sáhne on na mě. Nevím, co ti o mně Margita řekla, ale není to pravda. Leda, že by řekla něco, co pravda je, ale to ty nepoznáš. Kašlu na to, i kdyby se proti mně Cvrk a Jazyk spojili. Pojeď se mnou na Cínovec. Brácha dělá na celnici. A potom Sachsen, Brandenburger Tor a tradá do Warnemünde. V patnácti jsem utek' do Wroclawi. Měl jsem s sebou jenom kulmu. Fakt, pojeď na lyže a Kurfürstendamm.

Patrik Linhart (1973) vydavatel revue Dekanent Geniální. Publikoval poezii i prózy.

FILIP MIKUŠ

ČLOVĚK SE SÁM NESEŽERE

Úvod do problematiky jako takové (a žádné jiné)

Jak jistě víte, některým tématům jest radno se pro jejich přílišnou záhadnost vyhýbat. To ovšem (jsem poučen empiricky, chozením kolem horké kaše) nemůže trvati věčně. Problém, který před námi leží – dosud zcela nedotčen – si pro začátek formulujme jako otázku: Může se člověk reálně pozřít svépomocí?

Historie vykazuje mnohá svědectví o jevu, kdy Homo sapiens - ač vyburcován hladem - opovrhne chutným a výživným masem lesní zvířeny, aby raději zkonsumoval jedince stejného druhu. Lidojedové tito vyskytují se v krajinách exotických, kde nacházejí vyžití v kolektivu, tuženém jednotou gastronomického řádu. Postupem času se kolektiv úží. Střípky kanibalského folkloru lze najít na Tahiti ještě kolem roku 1920, coby alternativní metody lékařské, kdy se - podle dobrého zvyku - životní funkce raněného ověřovaly mocným zakousnutím do lebky řečeného. (Nejde však o určení diagnózy, alébrž o její potvrzení.) Lidojedství, coby zájmová činnost jistých minorit, je tedy causou obecně známou. O prvcích autokanibalismu, jenž nás nyní zajímá, není však žádných zpráv. Nasnadě jest tedy otázka, z jakého zdroje čerpáme domnění reálné existence sebekonzumační tendence. Tedy především z mysteriózního případu, před veřejností dosud přísně utajovaného, soudně řešeného, avšak justici matoucího, násilného pokusu o sebesežrání, označovaného jako Causa Tutožut. Tato pak jest neklamným důkazem existence diskutovaného fenoménu. Dále se opírám o tvrzení svých kolegů (kteří se k nezměrné škodě společnosti dosud nenašli), že totiž neklamným důkazem výskytu sebejedství jest sám nedostatek důkazu.

Definice sebežrací tendence

Abychom se mohli s celou problematikou komplexně obeznámit a při našem bádání informace tyto aplikovat, přistupme k samé definici sebežrací tendence.

V literatuře se setkáváme s termínem SAMOŽER, který označuje člověka, jenž má sám sebe až chorobně rád. To tedy souhlasí. Ovšem pouze zdánlivě! Přihlédněme k slovnímu obratu dopáleného jedince: „To mě žere, něco mě dožralo.“ Zamysleme se, copak značí tolik neurčité TO či ještě méně informující NĚCO? Není tohle snad zástěrka, alibizující klapky na vlastní oči, sloužící k tomu, abychom

měli pocit, že našimi útrapami jest vinen někdo jiný? Odpovídám směle - je! Vše, co nás může sklíčit, zapuzujeme či podporujeme jen a jen vlastní myslí. „Něco mě užírá,“ říká se dále a my již víme co – dotyčný sám! Na základě předloženého se tedy domnívám, že potřeba SAMOŽRANÍ není toliko záležitostí svérázného gurmánství jako především neobvyklou formou sebestřačství. Postižený trpí silným pocitem méněcennosti, a to do té míry, že by nejraději nebyl. Zde nepomůže tologická sebevražda, poněvadž tou by se jeho existenční problém nevyřešil: stále by BYL – mrtev – ale BYL. S vědomím tohoto přistupuje řečený k jedení sebe samého s ulehčující vidinou sebekající neexistence.

Seznámení se svérázností sebesežrání

Rekonstrukcí procesu sebesnědení však nutně musíme dojít k závěru, že provedení samotného aktu není reálné. Ani z hlediska filosofického, neřku-li exaktního.

Filosofický rozbor nemožnosti sebesežrání

Filosofické vysvětlení je následující. Pakliže člověk začíná sebe jísti, začíná s největší pravděpodobností u končetin od úst nejbližších. Od nohou postupuje výše, až se orální orgán pojídající dostane k sobě samému, ovšem již jako pojídanému. Jestliže tedy uložil tělo do sebe, tak při pojetí úst sebou samými zůstává existence celku zachována, ovšem přetočena naruby – s vyhrzlými vnitřnostmi vně a pokožkou uvnitř. Vrátit zoufalý čin zpět by bylo jest marné, neboť to by vedlo již jen k dalším deformacím.

Exaktní rozbor nemožnosti sebesežrání

Z hlediska vědeckého je vysvětlení nemožnosti sebezpožití ještě jednodušší. Při postupu od nohou výše, musel by řečený pojíst životně důležité orgány, následkem čehož by zemřel zhruba v půli zamýšleného projektu. Zbylo by tak žalostné torzo, jež svou pouhou existencí vylučuje možnost naplnění sebekonzumačního plánu.

Katarze

Tímto filosoficko-vědeckým rozbohem byla, doufám, potřena dlouze nad námi visící teze o možnosti sebezpožití svépomocí. Dokavad nebudou známy nové závažné informace, které by snad mohly závěry této studie vyvrátit, lze snad s již klidnější myslí konstatovat, že ČLOVĚK SE SÁM NESEŽERE.

Filip Mikuš (* 1983 na Vsetíně), absolvent základní školy, původně písničkář, nyní výtvarník a znalec kun. Nyní žije v Jablůnce a píše Sebrané spisy.

P E T R Š P A N G E R

V parnu

Stín odtikává poledne.
Není, co by se pohnulo.
Jsem se zvědavýma očima chlapce,
jenž se kouká
ze sluneční ulice
do studeného vchodu,
kam se mu zakutálel míč.

Květnová rána

Musíš si přivstat,
chceš-li uvidět,
jak ticho utíká
před tím vražedným ptačím útokem.

Zašklebíš se dešti, pyšný,
pyšný jako most
nad vyschlým potokem.

Duch prázdnin

Duch prázdnin visí
v přísném vzduchu
jak košile klukům z gatí,
na hlavách
listy od lopuchů.

Pěšinou

Milenci srostou
se svým tichým hájem.
A ty se modlíš
na polních cestách
z modrých kaluží,
ať nikoho nepotkáš.
Na louce se točí
laskavý vítr –
jak v malinovém houští
žluté dravčí oči.

Petr Španger (1966) publikoval na internetových stránkách Textů ve Scriptoriu. Nakladatelství Weles chystá k vydání jeho básnickou prvotinu „Vodní mlýnky“.

ALEXANDR MAKAROV- KROTKOV

PODZIM

Duše navlhla.
Dal ji blíž
k ohni -
ucítil spáleninu.

RÁNO

po dešti
po stesku
po ženských slzách
po všem co bylo
bude-li
jen aby bylo

* * *

jaro zabloudilo
v labyrintech
zimního kašlání

DÉLKOVÁ MÍRA

od moře k nebi -
celkem 1 horizont

* * *

život se vleče
v proudu polibků
vše ostatní -
memoáry

* * *

ve dne
jsi
odraz mé noci

v noci
jsem
odlitek z tvého těla

* * *

šel sem
šel do sebe

z ruštiny přeložil Michal Jareš

...PANEČKU, STANISLAVSKIJ... TO
NEJNI ŽÁDNEJ BLBEJ HOKEJISTA.
TO TEDA NE... JA' - JA' JSEM
UMBERTO E. A MOŽNÁ MĚ ZNATE
JAKO AUTORA KNIHY "VERTIKÁLNÍ
SÉMIOTIKA DIFERENCIACE V
TŘETÍM TISÍCI LETI!"

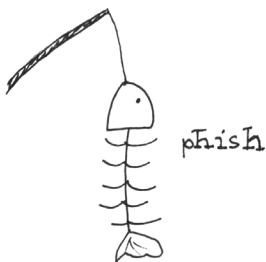
...POSLEDNÍ DOBOU MÍVÁM TAKOVÉ
STARĚCKÉ NÁLADY - SVATBY I MLÁDÍ
UTEKLO, DĚTI MNE PŘERŮSTAJÍ...

...NAVÍC MI POMALU ZAČÍNÁJÍ
PADAT ZUBY, HELE...

... A PROTO JSEM SE DNES
ROZHODL VYPRAVĚT O
STARCI A MOŘI...

4

ON TEN SANTIAGO TAHAL
RYBU, TAHAL, AŽ UŽ NĚMOHL,
A TAK SI VZÁL NA POMOC
BA'BU, VNUČKU, PEJSKA...

5

... JESTLI TO NEBYLO JINAK...

POKRAČOVÁNÍ PŘÍSTĚ

6

S MIROSLAVEM MACHALOU ZNOVU O ATLANTIDĚ A MAURITÁNII

Texty zveřejnily v letech 1997 a 1999 rozhovory s akademickým sochařem Miroslavem Machalou, dnes už známým atlantologem, o jeho životním a osudovém tématu – Atlantidě. Miroslav Machala Atlantidu hledá v Mauritanii, v oblasti impozantního kráteru Guelb er Richat. Na toto místo se v prosinci roku 2002 vydal s přáteli už potřetí, aby potvrdil představy o bájně zemi, její někdejší existenci a charakteru života v ní, které zveřejnil v knize Atlantida na dosah?, vydané v roce 1999 v nakladatelství Malina ve Vsetíně. V lednu letošního roku, po návratu z Mauritanie, jsem se Miroslava Machaly zeptal:

Měl jsem možnost vidět některé nálezy, které jste nedávno z Mauritanie, z oblasti Guelb er Richatu, přivezl. Znovu potvrzují váš zájem a zaujetí pro tuto oblast, do níž umísťujete legendární Atlantidu. Mám ale dojem, jako byste trochu ustoupil od hledání či potvrzování svých představ o Atlantidě a jejich srovnávání s Platonem a spíše se soustředoval na doklady o životě na Sahaře obecně, jak to všeobecně dělají archeologové. Je můj dojem správný?

Mé představy o Atlantidě zůstaly nezměněny, ale o to více se rozšířil záběr i na okolí Guelb er Richatu. Je to dost pochopitelné. Všude nalézáte stopy po životě neolitických lidí, kteří obývali břehy tehdejších jezer. Nalézáte kameny – silicity, gejziry, amazonity a jiné, které sloužily jako materiály k výrobě nástrojů a šperků a které byly importované z lokality Guelb er Richatu až do vzdálenosti 250 km, a můžete je tedy porovnávat. Po zhlédnutí desítek, stovek kamenných artefaktů rozeznáte kvalitu provedení a oprávněně vás nadchne dokonale tvarované torzo granitové misky, vymykající se z „běžného průměru“, která pochází přímo z Richatu, tehdejšího centra neolitické kultury. Opět jsem porovnával zdejší realitu s Platonem a našel jsem zmiňované termální prameny v podobě překrásných vřídlovců (aragonitů) a gejziritů, ale i rudné žíly, na jejichž důkladnější průzkum bohužel už nezbyl čas. Výskyt ryzích kovů v Richatu dokládají hroty šípů z barevného

kovu. Jsou tvarově naprosto identické s hroty kamenných šipek starými přibližně 6000 let. Musely být vytvořeny ve stejnou dobu! To by ukazovalo na to, že se zde měď mohla těžit, a navíc, mnohem dříve než měď těžená v lokalitě Akjoujt, podle níž se stanovila doba bronzová v Mauritanii na léta 750-400 před n. l. To, o čem hovořím, snad potvrzuje, že jsem od své původní myšlenky neustoupil, ale snažím se ji podpořit i z širšího pohledu.

Jak vypadá oblast Guelb er Richatu sedm let od vaší poslední návštěvy? I podle nálezů se dá soudit, že minulost má opravdu bohatou. Je možné se i dnes s touto minulostí setkat v běžném životě lidí, kteří tuto oblast obývají?

Za posledních sedm let se toho v Mauritanii dost změnilo. Zvláště pak ožil turistický ruch. Hlavní město Nouakchott spojuje s Nouadhibou a Atarem asfaltová silnice. V místech, kde dříve neprojel ani jeden automobil za týden, dnes často narazíte na turisty. A to se týká i Richatu. Minulost je ale v této krajině stále živá. Po tisíciletí se například nezměnila typická kruhová obydlí. Dodnes v domácnostech narazíte na současné nebo neolitické kamenné drtiče a mlýnky na přípravu jídel. Ženy se stále kráší starodávnými kamennými šperky. Žije se zde prostě a skromně už po dlouhá tisíciletí.

Z Mauritánie jste si také přivezl některé zajímavé texty a propagační materiály. Často se v nich objevuje jméno francouzského učenice Théodora Monoda. Mohl byste tuto osobnost trochu přiblížit? Nacházíte v Monodových úvahách či závěrech myšlenky, které potvrzují vaše uvahy o Sahaře, jejím osídlení a Atlantidě?

Se jménem profesora Théodora Monoda jsem se několikrát setkal na stránkách knih se saharskou tematikou.

Théodore Monod pocházel z protestantského rodu. Už od 19 let byl pracovníkem francouzského Národního přírodovědeckého muzea. Jako dvacetiletý zoolog byl pověřen studiem ryb a rybolovu v Mauritanii. Jeho rozhodnutí však nakonec bylo zcela opačné. Opustil oceán a vydal se zkoumat „písečný oceán“ – Saharu.

V roce 1995, před mým druhým odjezdem na Saharu, jsem se o profesorovi Monodovi dočetl, že jeho snem bylo nalézt tzv. „Ripertův meteorit“, který se měl podle pověstí

místních obyvatel nalézat někde v pohoří Adrar v Mauritánii. Tato zpráva mě samozřejmě zaujala, protože v tabulovém pohoří Adrar se nachází i „kráter“ Guelb er Richat, kam směřovala právě naše chystaná cesta za Atlantidou, a navíc jsem tehdy spojoval původ „kráteru“ s dopadem asteroidu.

Profesor Monod díky svým toulkám po Sahaře nahlédl do mnoha vědních oborů, jako zoologie, biologie, geologie a historie. Byl to člověk, kterého Sahara uchvátila do té míry, že se k ní musel neustále vracet a studovat ji.

Profesor Monod se samozřejmě zajímal i o Guelb er Richat. Snažil se zjistit původ (meteoritický nebo vulkanický) této struktury, zvláště pak v souvislosti s hledaným železným meteoritem obrovitých rozměrů. V žádném případě však toto zkoumání nesouviselo s myšlenkou, že by se v této lokalitě Guelb er Richat nacházelo pravěké město Atlantida.

K profesoru Monodovi se váže i tento zážitek: Místo na okraji akáciového hájku, které jsme znali už z minulé cesty a mělo nyní posloužit na pár dnů jako naše základna, bylo, jak jsme se později dověděli, místem, kde pobýval i profesor Monod. Bou Martaga – muž s kladívkem – tak totiž profesora Théodora Monoda nazývali místní obyvatelé, měl přání, aby právě zde, pod starou sukovitou akácií, která dnes nese nápis Strom madame Monodové, byl po jeho smrti rozsypan jeho popel. Théodore Monod zemřel v roce 1999, dva roky po poslední návštěvě Mauritanie, ve věku 97 let!

Váš výzkum je určitě ekonomicky nákladný a finanční prostředky silně ovlivňují jeho zaměření a průběh. I když tyto skutečnosti vyvolávají značnou nejistotu, zeptám se: Jak by měl a jak byste chtěl v průzkumu oblasti Guelb er Richat pokračovat?

Ani nedostatek finančních prostředků mne od dalšího průzkumu lokality Guelb er Richat neodradí. Je to ale všechno otázka několika dalších let, než se objeví zřetelné výsledky průzkumu. Každá jednotlivá cesta přináší nové poznatky, které pak v souhrnu umožňují další postupné kroky. Zatím na klasický archeologický výzkum není připravený terén. Musíte být trpělivý, aby se úspěch nakonec přece jen dostavil.

S Miroslavem Machalou hovořil Dalibor Malina

LADA PULJIZEVIĆ

DO YOU LOVE SEX?

Vstaneš. Potácíš se bosky po kuchyni. Ani jeden čistý hrnek. Mumláš, s odporem noříš ruku do kalného smradu a hmatáš. Mastné, slizké, šlachovité, nenávidíš sebe samu, protože jsi včera neučila nádobí. Budíš děcko, pomáháš mu s oblékáním, protože jinak rozespale a zmatené sedí osm minut s ponožkami v ruce a nemůže si vzpomenout, co s nimi. Samozřejmě. Potom mu děláš snídani, nechce blánu na mléku, nemá blánu, ale má, nemá. Ohříváš nové mléko. Zapínáš mu bundu, spravuješ čepici, dáváš polibky, máváš, pozor na cestu. Odejde. Potom se chystáš ty, vyjdeš, na rohu vidíš, jak přijíždí sedmnáctka, pak se snažíš jakžtakž důstojně přeběhnout přes cestu, vyhnout se autům, nevidět řidiče, který na tebe křičí, když brzdí, že jsi šílená kráva, dáváš pozor, aby ti nevypadl mobil z kapsy, knihy a složka z ruky, kabelka z ramene, a k tomu ještě zavíráš deštník. Úspěšně a bez zjevných ztrát vletíš do tramvaje.

Pak přijdeš do práce, pak pracuješ, pak skočíš o přestávce na tržnici pro zelí a pro kuřecí. A prášek na praní. Tady je levnější. Pak zase pracuješ. Děláš jako by sis nevšímal velkého šéfa, který tě úkosem pozoruje a významně cuká pravým obočím. Kéž by ti ztuhlo, doma si pak kmitej ženě celou noc, myslíš si, zatímco ve tváři máš stále nacvičený hloupě laskavý výraz.

Důležité je myslet pozitivně, důležité je dívat se na věci z lepší stránky: jsi samostatná, schopná žena, jsi zaměstnaná, máš chytré a zdravé dítě, statečně ses osvobodila od manželské poroby, jsi svobodná. Sebeúcta je důležitá. A důležité je i stihnout zajít po práci do banky a vyrazit z ní aspoň pět šeků.

A tak přijdeš domů, odpovědně se srovnáš se smradem z kuchyně, a zatímco loupeš brambory, zkoušíš dítě násobilku, později ho strčíš do vany, pak ho políbíš na dobrou noc, pak napeš prádlo do pračky a počkáš na dobu, kdy je levnější elektřina.

A potom si sedneš před svůj počítač, ozáří tě magické modravé světlo a zaplaví

tě nádhera internetového nekonečna: maily, pár zpráv, dopisy s virtuálníma známíma, Atkinsonova dieta, horoskop, pračka tlumeně skřípe a s těžkým hukotem ohlašuje, že konečně dosáhla vrcholu zahřívání v programu „bílá na 90“ – a tobě zabliká právě příchozí nová zpráva. Otevřeš ji a tam je napsáno: DO YOU LOVE SEX? Odesílatel se jmenuje BigBoy21cm. Nikdy předtím jsi o něm neslyšela.

Zíráš na obrazovku a nehýbáš se. Zamýšleně postrkuješ myš. Pračka klape, skřípe, sténá a poskakuje, když odstřeďuje. Hluboká noc.

A ty se snažíš prsty na okraji stolu aspoň přibližně určit, kolik je to dvacet jedna centimetrů.

Lada Puljizević je šestatřicetiletá chorvatská autorka narozená v Zagrebu, kde dosud žije. Příliš nepublikuje, její povídka „Do you love sex?“ získala první cenu v soutěži „Ekran priča“, kterou vyhlašoval chorvatský server ISKON.

Přeložili Branka Čačković a Jiří Hrabal.

Editorial:

Milí čtenáři,

věříme, že je přirozené, že na sklonku sedmileté existence má Vaše oblíbená redakce právo na drobnou únavu materiálu.

Aby se předešlo ponorkové nemoci a případným rozsáhlejšími škodám na psychice déle se účastnících, rozhodli jsme se rozšířit své řady o dva nové členy: Milana Orálka a Martina Škabrahu. Mají společné nejenom to, že již v minulosti na stránkách Textů publikovali, ale také skutečnost, že jsou více či méně svázáni s krajem, odkud pocházejí i zakládající členové časopisu. Oba dva jsou studenty FF UP v Olomouci, kde Martin Škabraha (* 1979) nyní studuje filozofii a historii, Milan Orálek (* 1982) českou filologii.

Doufáme, že z tohoto omlazení redakce budete mít užitek i Vy, naši věrní čtenáři.

-pak-

MAGDALENA FRYDRYCHOVÁ

Zdravím poutníky na potopených ostrovech a opuštěných cestách smáčených deštěm.

Schylovalo se k večeru a vše trvalo věčnost. Jen věžičky cizích paláců předstíraly nezáměr. A v nich duchaplní mudrci, na které všichni už dávno zapomněli.

Možná konečně procitnu, věřila jsem. Někde hluboko v mozku, kam se nikdo nikdy nepodívá, hnízdil smutek. Okatý a břichatý vetřelec v mém těle. V mé duši. Snad jsem ho nenáviděla. Jako ty, co za nic nemůžou.

Bloumala jsem a toužila se vrátit. Nebylo kam. Nebylo ke komu. V uších pořád to samé. Nesmysly, které může vymyslet jenom člověk. Z levého ucha do pravého. A zase zpátky.

Potupný den!

Už dávno nepršelo. Sem tam jsem se rozběhla a vši silou skočila do kaluže. A najednou HO uviděla. Stál tam. Šli jsme spolu na čaj. Neznala jsem to tam. Dnes bych tam určitě netrefila. Na stěnách fotografie námořníků. Žádné stoly ani křesla. Do čela mi padaly vlasy.

Dám si nějaký bylinkový.

Podal mi šálek, třásla se mu ruka.

„Proč jsi dnes sama?“ zeptal se.

„Zapomněli na mně.“ Politovala jsem se, napila čaje a rozplakala se. Usmál se a já nevěděla, jestli mi rozumí. Rychle jsem přestala a otřela si oči.

Byli jsme vysoko, výhled oknem mířil k nebi.

„Znáš ty námořníky?“ zajímalo mě, ale ne zas tak moc.

„Ne.“ Pak chvíli mlčel. „Byl jsem jednou u moře.“

„U kterého?“

„Hrozně velkého...tam, kde končí pevnina.“

Všimla jsem si, že se hodně setmělo. Všiml si taky a zapálil svíce.

„A našel jsem, co jsem vůbec nehledal.“

Z ničeho nic se zase ozval ten ukrutný vetřelec v mé hlavě.

„Budu muset jít, oznámila jsem, je už pozdě.“

„Na co?“

Teď jsem se usmála já. „Co jsi našel?“

„Samotu.“

Chvěla jsem se a uvnitř cítila jenom bylinkové teplo.

Zná mě?

Nikdy dřív jsem tě neviděl.

A přece mě znal. Skákali jsme do stejných kaluží a v uších nám občas zněly stejné nesmysly.

A cestou domů jsem mu naposledy zamávala do jedné z těch tajemných věžiček.

Magdalena Frydrychová (*1983) – narodila se a žije v Třinci. Absolventka polského gymnázia v Českém Těšíně a třinecké ZUŠ. Nyní studuje scenáristiku a dramaturgii na DAMU. Publikovala ve Welesu.

POEZIE DŮVĚRNÁ

Když jsem se před několika lety krátce pozastavoval nad prvotinou Petra Hrušky, bylo již tehdy patrné, že mám před sebou knihu, která představuje jeden z nejvýraznějších debutů své doby. Hruška do literatury, tedy té knižní, vstupoval ve svých třiceti letech, což je u básníků spíše pozdě, než brzy. Čekání se však vyplatilo autorovi i čtenářům, a tak již první kniha *Obývací nepokoje* přinesla osobitý úhel pohledu na svět, který se v jeho následující básnické knize *Července* spíše prohlubuje a proměňuje jen nepatrně. Ostatně nejinak je tomu i v jeho dosud poslední, v pořadí třetí, sbírce *Vždycky se ty dveře zavíraly* (Host 2002).

Opět se pohybujeme ve světě, který je nám blízký svými známými konturami a obyčejnými věcmi. Ale přesto vstupujeme do cizí, dosud neprobádané krajiny. I obnažované soukromí zůstává zastřeno rouškou nepoznatelného a jenom tušeného. Budme rádi aspoň za tu škvíru, kterou je nám do něj dovoleno nakouknout.

Rozeznáváme v tomto průzoru i nám důvěrně známé detaily a věci svou známostí přitažlivé. Stejně jsme však znovu a znovu překvapováni jejich jiným uspořádáním. My, čtenáři, stojíme totiž u dveří, které se vždycky zavírají, neboť jsou to dveře od *doma*. Upřímnost a důvěra, se kterou nás básník vpouští do svého světa zůstává nadále stejně udivující. Vstupujeme do problémů, malých strachů, obav, ale i radostí. Prostě do světa, který se většinou ukrývá v intimitě, za zavřenými dveř-

mi, v soukromém prostoru odděleném od okolí, od veřejného. Petr Hruška ve svých až gnó-
mických verších tento prostor obnažuje v celé
jeho syrovosti, se slastmi i obtížemi denního
žití.

Přirozenost s kterou tak činí, v této knize
i ve sbírkách předchozích, považuji za jeden
z výrazných kladů jeho poezie. Verše jsou plně
ukotveny v realitě každodenního žití a do těch-
to chvil jsou zasazeny obrazy plné poetična.
Nečekaně, kontrastně. Je málo autorů mezi
současnými básníky, kteří něco podobného
dovedou s prostotou sobě vlastní, bez patosu,
přesto však s poetickou jiskrou, ze které za-
mrazí. Osobně si do této řady, mému srdci
blízkých básníků, dovoluji řadit např. Vojtěcha
Kučeru, básníka podobně úsporného výrazu
a ve způsobu vidění i leccčems blízkého Hruš-
kově poetice.

Petru Hruškovi jeho poezii jednoduše věř-
me. Je to chlapská poezie, je to poezie chlapa,
a to že se ve značné míře jedná o básně mi-
lostné, tuto skutečnost jenom podtrhuje. Dů-
věrnost a důvěryhodnost: to byly pocity, kte-
ré mne doprovázely při četbě této sbírky. A měl
jsem z toho radost.

Sice by se dalo sbírce tu a tam něco vy-
tknout, ale vesměs by to byly jenom připomín-
ky pramenící z toho, že jaksi podvědomě byla
naplněna má očekávání a představa o tom,
kudy se bude Hruškova poezie ubírat. A tak
trošku chybělo překvapení z neznámého. Pře-
sto však do jeho poezie vstoupila jedna novín-
ka, a tou je přítomnost básní v próze, organic-
ky včleněných do kompozice knihy. Celkově
tak přibylo příběhovosti a v textech je patrný
posun k epičnosti. Jedno je však jisté, tato útlá
sbírka prostě vyčnívá ze současné básnické
produkce.

Pavel Kotrla

21 aluze

Revue pro literaturu, filozofii a jiné

*Adresa redakce:
Křížkovského 10, PS 207,
771 80 Olomouc
e-mail: redakce@aluze.cz
tel.: 585 631 159*

*poezie / próza / vzpomínky
rozhovor / studie / recenze
glosy / archiválie
<http://www.aluze.cz>*

KDO ZAČAL VÁLKU?

Není pochyb o tom, že prestižní ceny, udělované ve filmovém světě, představují dnes také značné politikum. Oscarové ocenění bosenského filmu *Země nikoho* bylo proto částí kritiky přijato spíše jako úlitba kinematografii mladého státu (a navíc amerického spojence), který se pozvolna vzpamatovává z válečných hrůz. Divácký zážitek z tohoto filmu však znamená příjemné překvapení a zároveň důkaz, že pozoruhodná kinematografie bývalé Jugoslávie vydává plody i v současnosti. Je to film, který jedinečným způsobem spojuje navýsost moderní filmovou řeč s poetickou krutostí starých balkánských balad (Vuk Stefanovič Karadžič uvádí ve své sbírce srbského folklóru pěkný dialog: Kdo ti vydloubl oči? – To bratr – Aha, proto tak hluboko!).

Film ukazuje balkánský konflikt z poněkud jiného úhlu, než bývá stereotypní pohled: nikoli jako sérii sousedských masakrů, ale jako střetnutí pravidelných armád s poněkud švejkovskými vojáky. Fronta je pevně stanovena a vojáky tak pohlcuje typická armádní nuda – mimořádná situace tedy zprvu představuje pro všechny příjemné zpestření, ale záhy se ukazuje, že narušuje status quo více, než by bylo zdrávo. Absurdní situace, v níž jsou nepřátelé, uvízlí v jednom zákopu, nuceni spolupracovat na záchraně holého života, poněkud zpochybňuje černobílé vidění, v němž si libují političtí komentátoři. Není jednoduché zabít člověka, s nímž jsme se před chvílí dělili o cigarety, ovšem ještě daleko těžší je zastavit válečnou mašinerii, rozjetou jako perpetuum mobile živící se nenávistí a předsudky. Mimořádně duchaplná a vtipná konverzačka se tak může odehrávat i v zákopu, kdy se čekání na smrt krátí diskusemi o společných známých (Bosna není zase tak velká...) i o tom, která strana vlastně tu prokletou válku zavinila.

Evropa je zde nahlížena ve světle, které může poopravit leccos z jejích sebeklamů: jako spolehlivý, rutinní dodavatel „odskočných min“ a zároveň dokonale lhostejných „mírových“ jednotek. Nuda v kanceláři velitele UNPROFOR by se dala krájet, voyeurismus novinářů překračuje veškeré myslí-

telné hranice a morální kredit západní civilizace tváří v tvář muži ležícímu na mině poněkud bledne. Z některých detailů až mrazí v zádech: bosenský voják, jednající z našeho hlediska s barbarskou impulzivitou, má pod uniformou tričko Rolling Stones – důkaz nesmyslnosti snah o vytvoření globální vesnice, kde „pokročilejší“ části automaticky zkultivují ten zbytek, nebo poukaz na univerzálnost destruktivních pudů, které na Západě jakžtakž kanalizují (aspoň prozatím) právě rockové hvězdy? Nabízí se vzpomínka na doby zase ne tak vzdálené, kdy čeští turisté, jimž se o členství v NATO ještě ani nesnilo, obdivovali v Jugoslávii bohatý výběr západního spotřebního zboží.

Nadhled nad tématem je vzhledem ke krátké době uplynulé od války překvapivý, nesetkáme se zde téměř s vlasteneckým patosem, jakkoli by byl za daných okolností ospravedlnitelný. Tanovič pochopitelně zobrazuje konflikt z bosenské strany, ve filmu najdeme i dosti ironickou scénu ze srbského checkpointu, kde není nikdo schopen komunikovat s francouzskými vojáky (což ovšem není až tak nepravděpodobné – v důsledku historického vývoje srbská populace převažovala na venkově, takže se u ní nižší průměrná úroveň vzdělání dá očekávat), na autorově odsudku války jako takové to však nic nemění. Nejde ani tak o publicistické cvičení na téma bosenské tragédie – těch už bylo hodně a žádné se k pravdě ani nepřiblížilo – jako studie vražedných pudů, skrytých v každém příslušníku druhu *Homo sapiens* a čekajících na šanci se projevit. Ačkoli rozum se vzpírá, proti osudu je marno bojovat a příběh skončí nejhůře, jak vlastně mohl. Stará pohřební píseň, která film uzavírá, je jen nostalgickou vzpomínkou na doby, kdy i smrt v boji měla jakýsi řád a důstojnost, kdy voják nebyl jen anonymním číslem, které nikomu nebude chybět, kdy monopol na informace z bojiště neměli dokonale korektní profesionálové, kdy ještě docela záleželo na tom, kdo válku vyhraje. Divák si tak nakonec uvědomí, že všichni vlastně ležíme na mině, která může každým okamžikem vybuchnout a nám nezbyvá, než otupěle čekat.

Jakub Grombář

O SLIVOVICI POUČENÍM I PŘÍBĚHEM.

Udělal mi ta knížka radost. Je to příjemné občas si odskočit od vážných témat literárních, existenciálních a kdoví jakých ještě k tématu sice nikoli existenciálnímu, zato však metafyzickému, transcendentnímu, nás všechny rodově (a po mnoho generací) přesahujícím. Mluvím o knížce. Jmenuje *O slivovici*.

Je to soubor povídaní, příběhů, historek, naučných zpráv a občas skoro kázání, které mají společné téma a tím je gořalka. Sebral je Josef Holcman u příležitosti tříkrálových koštů, které se konaly a snad ještě konají a konati budou na straně kopce Syrákova (pro nás vsetínské) druhé. Autoři jednotlivých příspěvků jsou různě zaměřeni a též různě známí. Vedle sebe tu hovoří Ludvík Vaculík a Jaroslav Kovanda (dvě čupr-persony literární), Bolek Polívka jako persona divadelní a spousta postav, postaviček a figurek, které buďto příběhem jakýmsi zajímavým, nebo poučením, kteréžto vzniklo na základě tvrdé dřiny a odříkání, tedy tímto lecjakým útvarem se do knihy připojují.

Nemá valného smyslu rozebírat tu, jakým směrem se debaty a epizody vedou, povětšinou jde přece jenom o to, že gořalka sama ještě nikomu neublížila, ale kdovíjaká svátost to taky není. Je stejně zajímavé počít si historii pálení gořalky od nejstarších dob po současnost, stejně jako vyposlechnout historky o zabavování vypálené gořalky Sbory národní bezpečnosti, kterýžto pak mok musel se speciálně upravenými zachodovými rourami do speciálních jímek lovit, aby nevznikla snad škoda. To bych ale prozrazoval zbytečně moc, to nechci, sami si počtete, já jsem se bavil.

Jenom snad jedinou připomínku bych měl. Když už se dělá taková pěkná a poctivá knížka k odpočinku i ponaučení, vypravuje se na polokřídovém i křídovém papíře, když už firma Jelínek ji blahosklonně podporuje a na závěr čtenáři předkládá i cosi ze svého úctyhodného archívu, přeci jenom by jaksi taková věc měla mít snahu přejít ten náš někdy tolik nešťastný kopec Syrákov: totiž i malíře tu na té – chcete-li vsetínské – straně máme (dokážu si představit obrazovou

přílohu zajímavější s použitím obrazů Ilji Hartingera a dalších), a aj několik velmi zdatných (nejen jaksi primárně, co se spotřeby týče, ale i sekundárně, tedy že pera se chápati umí) mužů, kteří slivovici rozumí, bychom tu našli (za všechny napadá mě tu Jan Válek). Ale to je drobnost, snad bezvýznamná, a snad i zbytečně jízlivá. Jinak myslím platí: Osvětě (i té s gořalkou spojené) zdar!

Jakub Chrobák

JAKUB CHROBÁK

POSLEDNÍ SLUŽBOU...

Sychravý, vyoraný čas
do mlhy uzavírá...
Z naděje kdosi krade
už tak tenké.

Až i ta nebude,
do podbízivých blat
(a na svůj účet)
verše psát:

Když je komu
(aspoň, že tak),
tedy se zahřívát.

Není-li
(nepřiložím),
zůstává
chlad...

Vendryňský poetický magazin

Vojtěch Kučera, Kosmákova 21,
615 00 Brno - Židenice
adalbert.weles@centrum.cz
<http://www.weles.cz>

PŘEBOHATÉ HODINKY PRADĚDEČKA EMILA

Jiří Koten (narozen 1979) studuje na ústecké univerzitě J. E. Purkyně. Publikoval v antologii severočeské literární a umělecké scény „Od břehů k horám“ a v literárních časopisech (Tvar, Psí víno aj.).

Mottem sbírky je stručný popis doby, kdy „si každý nechával zhotovit bohatě zdobené hodinky, které obsahovaly kalendář, modlitební knihu a celý vlastní svět jejich majitele“, která jakoby předjímal Heideggerem objevenou pravdu, že bytí je čas. Motiv času pak nalezneme v celé autorově sbírce. Individuální čas prožívání tematizuje Koten v lyricky chvějivých zhuštěných deskripcích mentálních otisků vnějšího světa. Kontrast času práce a času odpočinku se vyjevuje v opakovaných motivech vesnické podvečerní hospody, kdy básník vede čtenáře, aby spolu s ním pozoroval „chlapy, jak lucernami svých piv svítí si do úst“. Čas měřitelný, uchopený názvy básní (např. „Podzim“, „Prosinec“, „Krokodýlí den“, „Večer“, „Hodina přemoudřelých řečí“ apod.) je implicitně postaven do kontrastu s časem osobním. Koten má dar bravurně slovy uchopit specifickou atmosféru severočeské krajiny („Mokvající louky...spousty vyjedených pařezů a neholené tváře kamenů“). Opakovaný výskyt některých postav (krejčí Emil Nosek, holič, Jidáš apod.) napříč básněmi kreslí maloměstskou idylu první republiky nebo ještě dokonce rakousko-uherského mocnářství. Snívá atmosféra těchto mystifikací s reálným podložím evokuje básnickou sbírku Kotenova učitele Radka Fridricha „Řeč mrtvejš – Die Totenrede“ (Městská knihovna Děčín, edice Nomisteron, 2001), která podobnými výrazovými prostředky probouzí napůl reálné a napůl fiktivní prožitky německých obyvatel zapadlé severočeské vesnice.

Útlá juvenilie Jiřího Kotena je sympatie vzbuzujícím průhledem do citlivě načrtnuté, aktivním čtenářem dokreslované krajiny, jež rozpouští básníkovu duši ve variabilním označování vlastních pohledů, prožitků a postřehů.

Jaroslav Balvín

Jiří Koten: *Přebohaté hodinky pradědečka Emila*; ilustrace David Tomíček; CKK sv. Vojtěcha v Ústí n. L. 2001

ZAVÍRAJÍ NÁM HOSPODU!

Valašským hotelům a restauracím
/t. č. v definitivní likvidaci/
Vsetín

Věc:
Protest proti zavření restaurace U Lva

Soudruzi!

s naléhavostí srovnatelnou se slavným textem Viléma Mrštíka *Bestia triumphans* protestujeme proti uzavírání a perspektivnímu uzavření restaurace U Lva na Dolním náměstí ve Vsetíně. Zřejmě ve své maloměstské (odvažujeme se dokonce říci maloměstské) omezenosti netušíte, co děláte. V Čechách, a dokonce ani na Valašsku, nikdy není hospoda jen hospodou, ale bodem, k němuž se upíná transcendentní uvažování literátů. Lev ještě zdaleka nevydal všechnu inspirující potenciál, kterého byl schopen. Byl zdrojem inspirace nejen pro nás, Valachy, ale přispíval svou sugestivní atmosférou literárnímu dění obecně. I směrem ku Praze! Dokonce tak, že pobytem U Lva se literární dění nezřídka naplňovalo a vyčerpávalo. Sílu Lva a hustotu jeho prostoru znají i mnohé postavy současné české literatury. Myslíte si snad, soudruzi, že Michal Jareš z České akademie věd a Tvaru kreslí a píše do *Textů* komiksy jenom proto, že chce povzbudit slovesnost v pohraničním regionu? Že Jiří Hrabal z Aluze jezdí na Vsetín, aby se pokochal pohledem z Jabloňové na opařité město? A proč René Kočík z Českého rozhlasu už na Vsetín nejezdí vůbec? Netušíte? Není to varovné?

V restauraci U Lva byly před necelými osmi roky *Texty* založeny. *Genius loci* musí zůstat zachovaný. Chápeme Vaše problémy s roznáškou piva, a dokonce i s Vaší likvidací. Přicházíme, nebude-li se Lvem vyhnouti, s konstruktivním návrhem.

Uvažujte o zřízení náhradního literárního prostoru – třeba místo knihkupectví na Dolním náměstí, které je hned naproti.

Čtení z knih je beztak málo perspektivní.

Redakce Textů

Jaroslav Balvín (* 1982) – studuje Základy humanitních věd na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí n. L. Přispívá do Ústeckého kulturního přehledu

